

ΕΒΙΝΑ ΣΙΣΤΑΚΟΥ

**ΓΡΑΜΜΑΤΟΛΟΓΙΚΗ ΜΕΛΕΤΗ
ΓΙΑ ΤΟΥΣ ΑΡΧΑΙΟΥΣ
ΜΑΚΕΔΟΝΕΣ ΣΥΓΓΡΑΦΕΙΣ**

ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗ 2014

ΚΕΝΤΡΟ ΕΛΛΗΝΙΚΗΣ ΓΛΩΣΣΑΣ

ΚΛΑΣΙΚΗ ΕΠΟΧΗ

Από τον 4ο αι. π.Χ.

μέχρι τον θάνατο του Αλεξάνδρου (323 π.Χ.)

ΠΕΡΣΗΣ (4ος αι. π.Χ.), επιγραμματοποιός

Με το όνομα του Πέρση σώζονται μια σειρά από επιγράμματα στην *Παλατινή Ανθολογία*, τα οποία ανάγονται στην ανθολογία Στέφανος του Μελεάγρου. Η δυσκολία έγκειται στο ότι άλλα επιγράμματα έχουν απλώς το λήμμα *Πέρσου* (ποιητού) (ΠΑ 6 112, 272, 274· 7 501, 539, 730· 9, 334), ένα το λήμμα *Πέρσου Μακεδόνας* (ΠΑ 7.487) και ένα *Πέρσου Θηβαίου* (ΠΑ 7.445). Πιθανότατα πρόκειται σε κάθε περίπτωση για τον ίδιο ποιητή, ο οποίος χρονολογείται τον 4ο αι. π.Χ. Και τα εννέα επιγράμματα προορίζονταν για να χαραχθούν σε κάποιο μνημείο.

ΠΗΓΕΣ

Παλατινή Ανθολογία 6.112, 272, 274· 7.445, 487, 501, 539, 730· 9, 334

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

Peek, W. 1937. Perses 6) Dichter des Meleagerkranzes. *RE* 37:977

ΑΝΤΙΠΑΤΡΟΣ (397-319 π.Χ.), ιστορικός

Σύμφωνα με τη μαρτυρία της Σούδας (λ. Αντίπατρος) ο Αντίπατρος γεννήθηκε στην Παλιούρα της Μακεδονίας και ήταν γιος του μακεδόνα στρατηγού Ιόλαου. Διαδραμάτισε σημαντικό στρατιωτικό και διπλωματικό ρόλο στην αυλή του Φιλίππου του Β', ενώ υπήρξε αντιβασιλέας στη Μακεδονία κατά τη διάρκεια της εκστρατείας του Αλεξάνδρου. Αναφέρεται ως μαθητής του Αριστοτέλη. Για κάποιο χρονικό διάστημα πριν αναλάβει τον θρόνο της Μακεδονίας ο Φίλιππος, ο Αντίπατρος ανέλαβε κάποιο στρατιωτικό αξίωμα στην υπηρεσία του μεγαλύτερου αδελφού του Φιλίππου, του Περδίκκα του Γ'. Κατά τη διάρκεια αυτής της στρατιωτικής του θητείας φέρεται να συνέγραψε ένα χαμένο σήμερα ιστορικό έργο με τίτλο *Περδίκκου πράξεις Ίλλυρικοί*, προφανώς ένα χρονικό της εκστρατείας του Περδίκκα στην Ίλλυρία. Η Σούδα του αποδίδει επίσης μία συλλογή επιστολών σε δύο βιβλία (*ἐπιστολῶν σύγγραμμα*).

ΠΗΓΕΣ

Σούδα λ. Αντίπατρος

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

Baynham, E.J. 1994. Antipater: manager of kings. Στο *Ventures into Greek History*, 331-356. Οξφόρδη: Clarendon Press.

Cooper, C. 1993. A note on Antipater's demand of Hyperides and Demosthenes. *AHB* 7:130-135.

ΠΤΟΛΕΜΑΙΟΣ Α΄ ΣΩΤΗΡ (367-283 π.Χ.), στρατηγός και ιστορικός

Ο Πτολεμαίος ο Α΄ υπήρξε στρατηγός του Μεγάλου Αλεξάνδρου και πρωτοστάτησε στις διαμάχες των Διαδόχων μετά τον θάνατό του. Σε αυτόν περιήλθε το βασίλειο της Αιγύπτου, όπου και ίδρυσε τη δυναστεία των Πτολεμαίων. Έγραψε μια ιστορία της βασιλείας του Αλεξάνδρου από το 335 μέχρι και τον θάνατό του, με έμφαση στα πολιτικά και στρατιωτικά γεγονότα. Λόγω της εμπλοκής στην ιστορία του Αλεξάνδρου και των Διαδόχων, η αξιοπιστία του ως ιστορικού είναι περιορισμένη, αφού το έργο του πιθανότατα υπαγορεύτηκε από τις προσωπικές του σκοπιμότητες και φιλοδοξίες. Είναι μάλιστα χαρακτηριστικό ότι ο Πτολεμαίος εμφανίζεται ο ίδιος ως πρωταγωνιστής σε κρίσιμα ιστορικά γεγονότα, ενώ επιχειρείται συστηματικά η «αγιοποίηση» του Αλεξάνδρου χάριν προπαγάνδας. Η έκταση και η χρονολόγηση του ιστορικού του έργου είναι αβέβαια. Το έργο του μας είναι γνωστό κυρίως μέσω του Αρριανού, ο οποίος αξιοποίησε τον Πτολεμαίο ως πηγή σε συνδυασμό με την ιστορία του Αριστόβουλου από την Κασσάνδρεια (Αρρ. Ανάβ. 1: «Πτολεμαῖος ὁ Λάγου καὶ Ἀριστόβουλος ὁ Ἀριστοβούλου ὅσα μὲν ταῦτα ἄμφω περὶ Ἀλεξάνδρου τοῦ Φιλίππου συνέγραψαν, ταῦτα ἐγὼ ὡς πάντη ἀληθῆ ἀναγράφω, ὅσα δὲ οὐ ταῦτά, τούτων τὰ πιστότερα ἐμοὶ φαινόμενα καὶ ἅμα ἀξιαφηγητότερα ἐπιλέξαμενος»). Λέγεται ότι ο Πτολεμαίος στηρίχτηκε σε μεγάλο βαθμό σε ημερολόγια της μακεδονικής αυλής, τις επονομαζόμενες *Ἐφημερίδες*, αλλά φυσικά υπήρξε και αυτόπτης μάρτυρας, γεγονός που καθιστά την αφήγησή του μια πολύτιμη ιστορική μαρτυρία.

ΠΗΓΕΣ

FGrHist 138

Ἐμμεση παράδοση: Αρριανός *Ἀλεξάνδρου ἀνάβασις*

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

Errington, R. M. 1969. Bias in Ptolemy's History of Alexander. *CQ* 19:233-242.

Fraser, P.M. 1972. *Ptolemaic Alexandria*. Οξφόρδη.

Hammond, N.G.L. 1993. *Sources for Alexander the Great: an Analysis of Plutarch's Life and Arrian's Anabasis Alexandrou*. Cambridge.

Kornemann, E. 1935. *Die Alexandergeschichte des Königs Ptolemaios I. von Ägypten: Versuch einer Rekonstruktion*. Λειψία.

Pearson, L. 1960. *The Lost Histories of Alexander the Great*. Νέα Υόρκη.

Pédech, P. 1984. *Historiens compagnons d'Alexandre*. Παρίσι.

Roisman, J. 1984. Ptolemy and his rivals in history of Alexander. *CQ* 34:373-385.

Seibert, J. 1969. *Untersuchungen zur Geschichte Ptolemaios I*. Μόναχο.

Welles, C.B. 1963. The reliability of Ptolemy as a Historian. Στο *Miscellanea A. Rostagni*, 101-116. Τοσίβο.

ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΣ Ο ΜΕΓΑΣ (356–323 π.Χ.), ρητορική-επιστολογραφία

Ο Αλέξανδρος ο Γ', γιος του Φιλίππου του Β' και της Ολυμπιάδας, είναι γνωστός από πλήθος αρχαίων πηγών και ιστοριογράφων που έγραψαν βίους και κατέγραψαν τα πολιτικά και στρατιωτικά του κατορθώματα (Καλλισθένης, Νέαρχος, Πτολεμαίος Α', Αριστόβουλος Α', Κλείταρχος, όλοι παραδίδονται από έμμεσες πηγές για τις οποίες βλ. *FGrHist* 117-153, άμεσες πηγές Αρριανός *Ἀλεξάνδρου ἀνάβασις*, Πλούταρχος *Βίοι*, Στράβων, Διόδωρος Σικελός βιβλίο 17, η ιστορία του Αλεξάνδρου σε 10 βιβλία από τον ρήτορα και ιστοριογράφο του 1ου-2ου μ.Χ. αι. Curtius Rufus). Ο ίδιος φέρεται να έγραψε επιστολές (σε αυτόν αποδίδεται μια επιστολή προς τον Αριστοτέλη και μία προς τον Δαρείο) και ενδεχομένως σε αυτόν ανάγονται οι ρητορικοί λόγοι που του αποδίδονται από ιστοριογράφους όπως ο Αρριανός και ο Curtius Rufus.

ΠΗΓΕΣ

Hercher, R., εκδ. 1873. *Epistolographi Graeci*. Παρίσι. (ανατ. Amsterdam 1965, 98-99).

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

Bosworth, A.B. 1988. *From Arrian to Alexander*. Οξφόρδη

Iglesias-Zoido, J.C. 2010. The Pre-Battle Speeches of Alexander at Issus and Gaugamela. *GRBS* 50:215-241

Pearson, L. 1955. The Diary and the Letters of Alexander the Great. *Historia* 4:429-455.

Pearson, L. 1960. *The Lost Histories of Alexander the Great*. Λονδίνο

ΛΕΩΝ ΠΕΛΛΑΙΟΣ (4ος-3ος αι. π.Χ.), θεολόγος

Ο Λέων από την Πέλλα χρονολογείται στα τέλη του 4ου αι. π.Χ. Ο Αυγουστίνος τον μνημονεύει ως Αιγύπτιο ιερέα (*De civitate dei* 8.27 sicut Leone sacerdote prodente ad Olympiadem matrem scribit Alexander). Του αποδίδεται ένα θεολογικό σύγγραμμα με τίτλο *Περὶ τῶν κατ' Αἴγυπτον θεῶν*. Το σύγγραμμα αυτό διασώζεται από μια επιστολή την οποία φέρεται να έστειλε ο Μέγας Αλέξανδρος στη μητέρα του Ολυμπιάδα. Και πάλι οι πληροφορίες για αυτή την επιστολή (η οποία σύμφωνα με ορισμένους μελετητές είναι νόθη) προέρχονται από έμμεσες πηγές της ύστερης αρχαιότητας, κυρίως τον Αυγουστίνο, τον Τερτυλλιανό και άλλους (*FGrHist* 659 απ. 1-9). Αν και οι μαρτυρίες για τον Λέοντα τον Πελλαίο είναι ισχνές, εντούτοις η θεολογική του σκέψη φαίνεται ότι άσκησε βαθιά επίδραση. Η ανεκδοτολογική παράδοση θέλει τον Λέοντα να μύησε τον Αλέξανδρο στην αποκρυφιστική αιγυπτιακή θεολογία, ωστόσο η ιερατική ιδιότητα του Λέοντα θεωρείται από πολλούς ένα λογοτεχνικό προσωπείο που σκοπό είχε να προωθήσει αποτελεσματικότερα τη θεολογία του. Κυρίως μνημονεύεται σε σχέση με τους συγχρόνους του, τον Εκαταίο τον Αβδηρίτη και τον Ευήμερο, τους οποίους επηρέασε με τον *Ιερόν λόγον* του, σύμφωνα με τον οποίο οι θεοί δεν είναι τίποτε άλλο από βασιλιάδες του παρελθόντος οι οποίοι επινόησαν τη γεωργία και άλλα επιτεύγματα του πολιτισμού για χάρη της ανθρωπότητας.

ΠΗΓΕΣ

FGrHist 659

Έμμεση παράδοση: Αυγουστίνος

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

Geffcken, J. 1925. Leon 25, von Pella. *RE* 12.2:2012-2014.

Rusten, J.S. 1980. Pellaeus Leo. *AJPh* 101:197-201.

ΑΛΕΞΑΡΧΟΣ (π. 350-290 π.Χ.), γλωσσοπλάστης

Ο Αλέξαρχος ήταν γιος του Αντιπάτρου και αδελφός του βασιλιά της Μακεδονίας, Κασσάνδρου. Αναφέρεται ως ιδρυτής μιας, ενδεχομένως φανταστικής ή ουτοπικής πόλης, με το όνομα Ουρανούπολη. Οι πληροφορίες μας για το φιλολογικά και γλωσσικά του ενδιαφέροντα προέρχονται από τον Αθήναιο στους *Δειπνοσοφιστές*, ο οποίος με τη σειρά του παραθέτει ως δική του πηγή τον Ηρακλείδη τον Λέμβο. Σύμφωνα με αυτή τη μαρτυρία ο Αλέξαρχος αρέσκονταν στη γλωσσοπλασία και έγραφε σε μία προσωπική του «ιδιόλεκτο» (*Δειπν.* 3.54.17-18: *Ἀλέξαρχος ὁ τὴν Οὐρανόπολιν κτίσας διαλέκτους ἰδίας εἰσήνεγκεν*). Ως περιεργες λέξεις που εισήγαγε, και οι οποίες ήταν ακατανόητες στους συγχρόνους του, αναφέρονται οι ακόλουθες: ὀρθροβόας = ἀλεκτρυών, βροτοκέρτης = κουρεύς, ἀργυρίς = δραχμή, ἡμεροτροφίς = χοῖνιξ και ἀπύτης = κῆρυξ.

ΠΗΓΕΣ

Αθήναιος, *Δειπνοσοφισταί* 3.54

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

Smith, W. 1873. *Dictionary of Greek and Roman Historiography and Mythology*, Λονδίνο, λ. "Alexarchus"

Smolarczyk-Rostropowicz, J. 1969. Sur les débuts de l'utopie hellénistique. *Meander* 24:461-468.

ΕΛΛΗΝΙΣΤΙΚΗ ΕΠΟΧΗ

Από τον θάνατο του Αλεξάνδρου (323 π.Χ.)
μέχρι την πτώση της Αλεξάνδρειας (31 π.Χ.)

ΠΤΟΛΕΜΑΙΟΣ Δ΄ ΦΙΛΟΠΑΤΩΡ (244-205 π.Χ.), τραγικός ποιητής

Πρόκειται για τον 4ο Πτολεμαίο, τον επονομαζόμενο Φιλοπάτορα, ο οποίος βασίλευσε στην Αίγυπτο από το 221 μέχρι το 205 π.Χ. Ο βίος του συνοδεύτηκε από ερωτικά και άλλα σκάνδαλα, ενώ δολοφονήθηκε από αυλικούς του, τον Σωσίβιο και τον Αγαθοκλή. Στα αρχαία Σχόλια στον Αριστοφάνη αναφέρεται ως συγγραφέας μιας τραγωδίας με τον τίτλο *Αδωνις*. Συγκεκριμένα, ο αρχαίος σχολιαστής σημειώνει ότι το πρότυπο του Φιλοπάτορα ήταν η *Ανδρομέδα* του Ευριπίδη και μάλιστα ότι ο ερώμενός του Αγαθοκλής έγραψε ένα υπόμνημα για την τραγωδία αυτή (Σχόλια στον Αριστοφ. *Θεσμοφοριάζουσες* 1059 *ειωθυῖα γελᾶν, γελάστρια.*) *ἐπεὶ εἰσήγαγε κακοστένακτον τὴν Ἥχῶ ὁ Εὐριπίδης ἐν τῇ Ἀνδρομέδῃ, εἰς τοῦτο παίζει. ἐζήλωσε δὲ αὐτὸν Πτολεμαῖος ὁ Φιλοπάτωρ ἐν ἧ̄ πεποίηκε τραγωδίᾳ Ἀδώνιδι, περὶ ἧς ὁ ἐρώμενος αὐτῷ Ἀγαθοκλῆς γέγραφεν, ὁ ἀδελφὸς τῆς ἐρωμένης αὐτοῦ πάλιν Ἀγαθοκλείας).*

ΠΗΓΕΣ

Σχόλια στον Αριστοφ. *Θεσμοφοριάζουσες* 1059

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

ΠΟΣΕΙΔΙΠΠΟΣ ΚΑΣΣΑΝΔΡΕΥΣ (3ος αι. π.Χ.), κωμικός ποιητής

Ο Ποσειδίππος από την Κασσάνδρεια της Μακεδονίας ανήκει στους ποιητές της αττικής Νέας Κωμωδίας. Πατέρας του αναφέρεται ο Κυνίσκος. Σύμφωνα με τη Σούδα παρουσίασε για πρώτη φορά κωμωδία τρία χρόνια μετά τον θάνατο του Μενάνδρου, και επομένως η πρώτη εμφάνισή του ως κωμωδιογράφου πρέπει να τοποθετηθεί λίγο μετά το 290 π.Χ. Από τα 30 έργα που του αποδίδονται σώζονται 18 τίτλοι και αποσπάσματα. Από τα πιο δημοφιλή έργα του είναι μια κωμωδία με τίτλο *Αποκλειομένη*, για την οποία γνωρίζουμε ότι επαναλαμβανόταν στις παραστάσεις των Μεγάλων Διονυσίων κατά τον 2ο αι. π.Χ. Ιδιαίτερο ενδιαφέρον παρουσιάζουν οι τίτλοι άλλων δύο έργων του που φαίνεται ότι αντλούσαν το περιεχόμενό τους από τη σύγχρονη ιστορία: *Αρσινόη* σχετικά με τη σύζυγο του Πτολεμαίου Φιλάδελφου, και *Άμαστρις* για την Περσίδα πριγκήπισσα που παντρεύτηκε τον Λυσίμαχο το 302 π.Χ. Μία από τις προσφιλείς μορφές που ανέδειξε το Ποσειδίππος με τις κωμωδίες του είναι ο μάγειρας, ιδιαίτερα ο δούλος (Αθήν. 9.19 *ἀλλ' ἢ νομίζετέ με ἔλαττον πεπαιδευθαι τῶν ἀρχαίων ἐκείνων μαγείρων περι ὧν οἱ κωμωδιοποιοὶ λέγουσι; Ποσειδίππος μὲν ἐν Χορευούσαις· μάγειρος δ' ἐστὶν ὁ λέγων πρὸς τοὺς μαθητὰς τάδε...*, 14.77 *οὐδὲ γὰρ ἂν εὗροι τις ὑμῶν δοῦλον μάγειρόν τινα ἐν κωμωδία πλὴν παρὰ Ποσειδίππῳ μόνῳ*). Ἦταν μάλιστα τόσο ζωντανή η σκιαγράφηση των μαγείρων ως κωμικών χαρακτήρων στον Ποσειδίππο ώστε οι περιγραφές του αυτές να αποτελέσουν σταθερά υλικό των σχολικών ανθολογιών. Ο Ποσειδίππος τιμήθηκε ιδιαίτερα από τους συγχρόνους του αλλά και μετά θάνατον· είναι χαρακτηριστικό ότι οι διονυσιακοί τεχνίτες της Αθήνας του αφιέρωσαν ένα κτήριο που το ονόμασαν Ποσειδίππειον προς τιμήν μαζί του, ενώ του έστησαν και ανδριάντα. Επηρέασε ιδιαίτερα τους ρωμαίους κωμωδιογράφους και κυρίως τον Πλάυτο.

ΠΗΓΕΣ

Σούδα λ. Ποσ(ε)ίδιππος, Κασσανδρεύς
Kassel-Austin, *Poetae Comici Graeci* 7 (1989) 561-581

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

Dickie, M.W. 199. Which Posidippus? *GRBS* 35:373-383.
Koerte, A. 1953. Poseidippos, Dichter der neuen attischen Komödie. *RE* 22:426-428.

ΠΟΣΕΙΔΙΠΠΟΣ ΠΕΛΛΑΙΟΣ (310-240 π.Χ.), επιγραμματοποιός

Ο Ποσειδίππος είναι ο σημαντικότερος εκπρόσωπος του ελληνιστικού επιγράμματος. Σύγχρονος των επίσης επιγραμματοποιών Ασκληπιάδη και Ήδουλου και φυσικά του Καλλιμάχου από την Κυρήνη χρονολογείται στον 3ο αι. π.Χ. Γεννήθηκε στην Πέλλα και έζησε ένα διάστημα της ζωής του στη Σάμο μέχρι να καταλήξει στην αυλή των Πτολεμαίων στην Αλεξάνδρεια. Αναφέρεται επίσης σε μια επιγραφή από τον αιτωλικό Θέρμο του 264/3 ως πρόξενος, ένα αξίωμα που πρέπει να του απονεμήθηκε για να τιμηθεί για το έργο του ως επιγραμματοποιός. Σύμφωνα με τα αρχαία Σχόλια, ο Ποσειδίππος συμπεριλαμβάνεται μαζί με τον Ασκληπιάδη στους λογοτεχνικούς αντιπάλους του Καλλιμάχου, τους επονομαζόμενους Τελχίνες του *Προλόγου των Αιτίων*. Η αρχαιότερη γνωστή συλλογή επιγραμμάτων του Ποσειδίππου είναι ενταγμένη στον *Στέφανο* του Μελεάγρου. Στην *Παλατινή Ανθολογία* διασώζονται 20 επιγράμματα με το όνομά του (ορισμένα όμως από αυτά αποδίδονται είτε στον Ασκληπιάδη είτε στον Ήδυλο είτε στον Καλλιμάχο). Τα περισσότερα έχουν ερωτικό περιεχόμενο (5.134, 183, 186, 194, 202, 209, 211, 213) είτε εντάσσονται στη συλλογή του Στράτωνα *Μοῦσα παιδική* (12.45, 77, 98, 120, 131, 168). Επανερχόμενα θέματα είναι ο έρωτας και το κρασί. Από τα αποσπάσματά του ξεχωρίζουν ένα ποίημα σε ελεγειακό δίστιχο που έχει τον ρόλο ποιητικής υπογραφής (*σφραγίδος*), καθώς και δύο άγνωστων λοιπών στοιχείων ποιήματα με τίτλο *Άσωπία* και *Αίθιοπία*. Το 2001 βρέθηκαν σε πάπυρο (P.Mil.Vogl. VIII 309) 112 άγνωστα επιγράμματα τα οποία πήραν την ονομασία «Ο Νέος Ποσειδίππος». Το corpus των επιγραμμάτων αυτών χωρίζεται σε θεματικές κατηγορίες που επιγράφονται ως εξής: 1. Λιθικά 2. Οίωνοσκοπικά 3. Αναθηματικά 4. Επιτύμβια 5. Ανδριαντοποιικά 6. Ναυαγικά 7. Ίαματικά 8. Τρόποι. Η θεματική ποικιλία που διακρίνει τη συλλογή, καθώς και οι αναφορές σε πρόσωπα της πτολεμαϊκής αυλής προκάλεσαν το διεθνές ενδιαφέρον των μελετητών για μια εκ νέου, ριζικά ανανεωμένη μελέτη της ποίησης του Ποσειδίππου και της ένταξής του στην αλεξανδρινή ποιητική παράδοση.

ΠΗΓΕΣ

Παλατινή Ανθολογία

P.Mil.Vogl. VIII 309 (100 επιγράμματα γνωστά ως «Ο Νέος Ποσειδίππος»)

Supplementum Hellenisticum 705 (ελεγεία ποιητολογικού περιεχομένου, ίσως ποιητική σφραγίδα)

Supplementum Hellenisticum 698-708 (διάφορα αποσπάσματα)

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

- Acosta-Hughes, B. E. Kosmetatou & M. Baumbach, επιμ. 2004. *Labored in Papyrus Leaves. Perspectives on an Epigram Collection Attributed to Posidippus (P.Mil.Vogl. VIII 309)*. Washington.
- Bastianini, G., C. Gallazzi & C. Austin. 2001. *Posidippo di Pella, Epigrammi (P.Mil.Vogl. VIII 309)*. Μιλάνο
- Bing, P. 2009. Reimagining Posidippus. Στο *The Scroll and the Marble. Studies in Reading and Reception in Hellenistic Poetry*, 177-193. Ann Arbor.
- Albiani, M.G. 2001. Poseidippos von Pella. *Der Neue Pauly* 10:199-200.
- Gutzwiller, K.J. 1998. *Poetic Garlands. Hellenistic Epigrams in Context*. Berkeley.
- Gutzwiller, K.J., επιμ. 2005. *The New Posidippus. A Hellenistic Poetry Book*. Οξφόρδη.
- Lloyd-Jones, H. 1963. The Seal of Posidippus. *JHS* 83:75-99.
- Stephens, S.A. "Posidippus' poetry book. Where Macedon meets Egypt", στο Harris, W.V. & G. Ruffini, επιμ. 2004. *Ancient Alexandria between Egypt and Greece*, 63-86. Leiden.

ΔΙΑΔΙΚΤΥΟ

«Ο Νέος Ποσειδίππος» στο Center for Hellenic Studies του Harvard (<http://chs.harvard.edu/wa/pageR?tn=ArticleWrapper&bdc=12&mn=1343>)

ΣΑΜΟΣ (τέλη 3ου αι. π.Χ.), επιγραμματοποιός

Ο Σάμος (ή Σάμιος όπως εσφαλμένα αναφέρεται από τον Μελέαγρο στο ΠΑ 4.1.14 *Σαμίον δάφνης κλῶνα μελαμπέταλον*) ήταν επιγραμματοποιός στην αυλή της Μακεδονίας. Αναφέρεται από τις πηγές ως γιος του Χρυσόγονου, ο οποίος ανήκει στους φίλους της αυλής του βασιλιά Φιλίππου του Ε΄ της Μακεδονίας, ενώ ο ίδιος ο Σάμος ήταν σύντροφος του βασιλιά. Οι δεσμοί αυτοί μνημονεύονται ρητά από τον Πολύβιο (5.9.4-5): *κατέγραφον δ' εἰς τοὺς τοίχους καὶ τὸν περιφερόμενον στίχον, ἤδη τότε τῆς ἐπιδεξιότητος τῆς Σάμου φνομένης, ὃς ἦν υἱὸς μὲν Χρυσογόνου, σύντροφος δὲ τοῦ βασιλέως. ὁ δὲ στίχος ἦν ὁρᾶς τὸ δῖον οὐ βέλος διέπτατο*. Ο στίχος αυτός γράφτηκε ως λογοπαίγνιο για την καταστροφή της μακεδονικής πόλης Δίον από τους Αιτωλείς το 219 π.Χ. και χρησιμοποιήθηκε ως σύνθημα από τους στρατιώτες του Φιλίππου. Το επίγραμμα ΠΑ 6.116 μνημειώνει ένα άλλο περιστατικό από την αυλή του Φιλίππου: σύμφωνα με αυτό ο βασιλιάς σκότωσε ένα βόδι στα βουνά του Ορβηλού και κατόπιν αφιέρωσε το δέρμα και τα κέρατά του στον Ηρακλή. Λόγω των στενών του δεσμών με τον Φίλιππο του αποδίδεται και το ανώνυμο επίγραμμα ΠΑ 16.6, το οποίο έχει καθαρά εγκωμιαστικό χαρακτήρα για τον βασιλιά. Αν και ο Σάμος ήταν παροικιῶδης κόλακας του Φιλίππου (αναφέρεται ως τέτοιος από τον Πλούταρχο *Πῶς ἂν τις διακρίνειε τὸν κόλακα τοῦ φίλου* 53E), ωστόσο μετά από συκοφαντία για συνωμοσία θανατώθηκε από τον βασιλιά ίσως το 204 ή και αργότερα, ενώ οι συγγενείς του ρίχτηκαν στη φυλακή (πηγή είναι εδώ ο Πολύβιος 23.10).

ΠΗΓΕΣ

Παλατινή Ανθολογία 6.116 (άλλοι του αποδίδουν και τα 114-115), 16.6 (αμφίβολης πατρότητας, αποδίδεται στον Σάμο)

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

Geffcken, "Samos 2", 2.1 (1920) 2161-2162

Edson, Ch.F. 1934. The Antigonids, Heracles, and Beroea. *HSPH*:213-246.

Tripodi, B. 1997. Filippo V, Herakles e la caccia al toro. *Eirene* 33:67-80.

Magnani, M. 2006. Samius an Samus? (Polyb. V 9,4, XXIII 10,9; Meleag. AP IV 1,14= 1,14 G.-P.). *Eikasmos* 17:211-214

ΑΡΧΙΑΣ (τέλη 2ου-μέσα 1ου αι. π.Χ.), επιγραμματοποιός

Στην *Παλατινή Ανθολογία* αναφέρονται περισσότεροι επιγραμματοποιοί με το όνομα *Αρχίας* είτε χωρίς κάποιον προσδιορισμό είτε με διάφορα πατριδωνυμικά (*Μακεδόνας* 7.140, *Βυζαντίου* 7.278, *Μιτυληναίου* 7.696 και 9.19, 111, 339). Το πιθανότερο είναι ότι πρόκειται για τον Αρχία από την Αντιόχεια, τον ποιητή που πολιτογραφήθηκε ρωμαίος πολίτης το 102 π.Χ. ως *Aulus Licinius Archias* και τον οποίο υπερασπίσθηκε ο Κικέρωνας με τον λόγο του *Pro Archia poeta*. Τα διάφορα πατριδωνυμικά με τα οποία μνημονεύεται στην *Παλατινή Ανθολογία* προέρχονται ίσως από τιμητικούς τίτλους που του είχαν απονεμηθεί κατά την παραμονή του σε διάφορες πόλεις.

ΠΗΓΕΣ

Παλατινή Ανθολογία 5.58-59, 98· 6.16, 39, 179-181, 192, 195, 207· 7.68, 140, 147, 165, 191, 213-214, 278, 696· 9.19, 27, 64, 91, 111, 339, 343, 750· 10.7-10· 15.51, 94, 154, 179

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

Reitzenstein, R. 1895. Archias 20) Licinius. *RE* 3:463-464.
Law, H. H. 1936. The poems of Archias in the Greek anthology. *CPh*:225-243
Beschi, F. 2011. *Archia*. Μιλάνο.

ΚΡΑΤΕΡΟΣ (4ος-3ος αι. π.Χ.), ιστορικός και ανθολόγος

Ο Κρατερός από τη Μακεδονία χρονολογείται στα τέλη του 4ου και στις αρχές του 3ου αι. π.Χ. Συνήθως ταυτίζεται με τον γιο του ομώνυμου στρατηγού του Μεγάλου Αλεξάνδρου, τον Κρατερό, και θεωρείται ετεροθαλής αδελφός του Αντίγονου Γονατά· ωστόσο, οι μελετητές δεν μπορούν να καταλήξουν σε ασφαλή συμπεράσματα, καθώς το όνομα Κρατερός ήταν πολύ συνηθισμένο στην αρχαία Μακεδονία. Σε αυτόν αποδίδεται η *Ψηφισμάτων συναγωγή*, ένας τίτλος που δείχνει καθαρά την Περιπατητική επίδραση που δέχτηκε ο Κρατερός κατά τη σύνταξη του έργου αυτού. Πρόκειται για μια συλλογή σε 9 βιβλία επίσημων εγγράφων, διαταγμάτων και ψηφισμάτων της Αθήνας, οργανωμένη χρονολογικά, η οποία συνοδευόταν και από εκτενή σχόλια. Το απάνθισμα αυτό αποτελεί πολύτιμη πηγή για την ιστορία της Αττικής του 5ου αι. π.Χ. Έμμεσες μαρτυρίες για τη συναγωγή αυτή βρίσκουμε στον Πλούταρχο, καθώς και σε έργα ρητόρων και γραμματικών (Στέφανος Βυζάντιος, Αρποκρατίων, Αρχαία Σχόλια). Από τον Κρατερό μάλιστα αντλεί ο Πλούταρχος την ιστορία για την καταδίκη του Αριστείδη για δωροδοκία και τον επακόλουθο εξοστρακισμό του, προσθέτει ωστόσο την αμφιβολία του για την αξιοπιστία του ιστορικού, καθώς αυτός δεν φαίνεται να παρέθετε στοιχεία για τις πηγές του (Πλούταρχος *Αριστείδης* 26.1-4 *Κρατερός δ' ὁ Μακεδὼν τοιαῦτά τινα περὶ τῆς τελευτῆς τοῦ ἀνδρὸς [ενν. τοῦ Ἀριστείδου] εἶρηκε...τούτων δ' οὐδὲν ἔγγραφον ὁ Κρατερός τεκμήριον παρέσχηκεν, οὔτε δίκην οὔτε ψήφισμα, καίπερ εἰωθὼς ἐπιεικῶς γράφειν τὰ τοιαῦτα καὶ παρατίθεσθαι τοὺς ἱστοροῦντας*).

ΠΗΓΕΣ

FGrHist 342

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

Higbie, C. 1999. Craterus and the use of inscriptions in ancient scholarship. *TAPhA* 129:43-83.

Jacoby, F. 1922. Krateros 1) ὁ Μακεδὼν. *RE* 22:1617-1621.

ΜΑΡΣΥΑΣ ΠΕΛΛΑΙΟΣ (3ος αι. π.Χ.), ιστορικός

Ο Μαρσύας από την Πέλλα αναφέρεται από τη βιογραφική παράδοση ως *σύντροφος* του Μεγάλου Αλεξάνδρου και συγγενής του Αντίγονου του Α΄. Ήταν ιστορικός των μακεδόνων βασιλέων, ενώ συχνά και ήδη από τις αρχαίες πηγές συγχέεται με τον νεότερο και συνονόματό του ιστορικό, τον Μαρσούα από τους Φιλίππους, αλλά ενίοτε και με τον Μαρσούα τον Ταβηνό. Σύμφωνα με τη Σούδα έγραψε *Μακεδονικά* (10 βιβλία), *Αττικά* (12 βιβλία) και ένα σύγγραμμα σχετικά με την ανατροφή του Αλεξάνδρου (*Αλεξάνδρου άγωγή*). Τα *Μακεδονικά* άρχιζαν από τον μυθικό γενάρχη του μακεδονικού οίκου, τον Κάρανο, και εξιστορούσαν τα γεγονότα μέχρι τη δεύτερη εκστρατεία του Αλεξάνδρου στη Συρία το 331 π.Χ. Η συνέχιση των εκστρατειών προς την Ανατολή είναι πιθανό ότι ξέφευγε από τα όρια της καθαυτό μακεδονικής ιστορίας, γι' αυτό και δεν συμπεριλήφθηκε στο έργο του Πελλαίου. Νεότερες μελέτες των ισχνών αποσπασμάτων δείχνουν ότι ίσως επίκεντρο της ιστορίας του Πελλαίου υπήρξε μάλλον ο Φίλιππος ο Β΄ παρά ο Αλέξανδρος. Για την ιστορία της Αττικής δεν έχουμε καμία μαρτυρία εκτός από τον τίτλο *Αττικά* που μας μαρτυρεί η Σούδα. Αντίθετα, περισσότερο συζητημένη είναι η *Αλεξάνδρου άγωγή*, ένα σύγγραμμα που θυμίζει την *Κύρον παιδεία* του Ξενοφώντα, αλλά είχε ιστορικό παρά μυθιστορηματικό χαρακτήρα.

ΠΗΓΕΣ

Σούδα λ. Μαρσύας, Περιάνδρου, Πελλαίος
FGrHist 135

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

Heckel, W. 1980. Marsyas von Pella. *Hermes* 108:444-462
Laqueur, R. 1930. Marsyas 8) aus Pella. *RE* 14.2:1995-1998.

ΜΑΡΣΥΑΣ ΦΙΛΙΠΠΕΥΣ (άγνωστη χρονολογία), ιστορικός

Πρόκειται για ιστορικό άγνωστης εποχής. Γιος κάποιου Κριτόφημου από τους Φιλίππους, αναφέρεται από τη Σούδα ως ο νεώτερος για να διαφοροποιηθεί από τον Μαρσύα τον Πελλαίο. Ωστόσο, είναι βέβαιο ότι η αρχαία παράδοση συχνά συγχέει τους δύο συγγραφείς. Έγραψε και αυτός Μακεδονικά, τουλάχιστον σε 6 βιβλία. Από την εξέταση των ελάχιστων αποσπασμάτων μπορεί να υποθέσει κανείς ότι η ιστορία του Μαρσύα του νεότερου άρχιζε με τον Αλέξανδρο. Ωστόσο, οι αναφορές σε τοπωνύμια της Μακεδονίας (Λητή, Αμφίπολις, Γαληψός) οδηγούν άλλους μελετητές στο συμπέρασμα ότι ίσως το σύγγραμμα αυτό να ήταν αρχαιολογικού, μυθολογικού ή περιηγητικού προσανατολισμού παρά καθαρή ιστορία. Σε αυτήν την περίπτωση θα μπορούσαν να ανήκουν σε αυτόν τα έργα *Αρχαιολογία* (12 βιβλία) και *Μυθικά* (6 βιβλία), που εσφαλμένα αποδίδονται από τη Σούδα στον Μαρσύα τον Ταβηνό.

ΠΗΓΕΣ

Σούδα λ. Μαρσύας, Κριτοφήμου, Φιλίππεύς
FGrHist 136

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

Heckel, W. 198. Marsyas von Pella. *Hermes* 108:444-462.
Laqueur, R. 1930. Marsyas 9) aus Philippi. *RE* 14.2:1998-1999.

ΕΡΜΑΓΟΡΑΣ ΑΜΦΙΠΟΛΙΤΗΣ (3ος αι. π.Χ.), φιλόσοφος

Ο Ερμαγόρας από την Αμφίπολη είναι γνωστός μόνο από το λήμμα της Σούδας. Εκεί αναφέρεται ως φιλόσοφος της σχολής των Στωικών και μαθητής του Περσαίου από το Κίτιο, ο οποίος θήτευσε στη Μακεδονία στην αυλή του Αντίγονου του Γονατά. Όλα του τα φιλοσοφικά συγγράμματα είχαν διαλογική μορφή. Ορισμένα από αυτά είχαν καθαρά πολεμικό χαρακτήρα και στρέφονταν εναντίον σύγχρονων φιλοσοφικών σχολών. Το *Περὶ σοφιστείας πρὸς τοὺς Ἀκαδημαϊκοὺς* ήταν πιθανότατα μια επίθεση στις μεθόδους διδασκαλίας που χρησιμοποιούσε η Ακαδημία και κυρίως ο Αρκεσίλαος, ενώ το *Μισοκύων ἢ Περὶ ἀτυχημάτων* έδειχνε την αντίθεση των Στωικών προς τους Κυνικούς. Ένα διαφορετικής φύσεως σύγγραμμα είχε τον τίτλο *Ἐκχυτον* και αφορούσε τη μαντεία με βάση την παρατήρηση των αβγών (*ψοσκοπία*).

ΠΗΓΕΣ

Σούδα λ. Ἐρμαγόρας, Ἀμφιπολίτης

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

von Arnim, H, 1912. Hermagoras 4) von Amphipolis. *RE* 15:692.

ΙΠΠΟΛΟΧΟΣ (τέλη 4ου-αρχές 3ου αι. π.Χ.), επιστολογράφος

Άγνωστος από την υπόλοιπη παράδοση, ο Ιππόλοχος από τη Μακεδονία μαρτυρείται μόνο στους *Δειπνοσοφιστές* του Αθήναιου. Αναφέρεται ως σύγχρονος του Λυγκέα και του Δούριδος από τη Σάμο, οι οποίοι ήταν μαθητές του Θεοφράστου. Κατά συνέπεια, μπορούμε να χρονολογήσουμε και τον Ιππόλοχο στον ύστερο 4ο αι. και πρώιμο 3ο αι. π.Χ. Ο Ιππόλοχος φέρεται να έγραψε μια επιστολή (ειδολογικά προσδιορίζεται από τον Αθήναιο ως *δειπνητική έπιστολή*) με θέμα το συμπόσιο που παρέθεσε ο Κάρανος ο Μακεδόνας στους γάμους του. Σύμφωνα με την έμμεση παράδοση του Αθήναιου, επρόκειτο για μια διεξοδική περιγραφή ενός *μακεδονικού συμποσίου* που διακρινόταν για την πολυτέλεια και τη χλιδή του.

ΠΗΓΕΣ

Αθήναιος *Δειπνοσοφισταί* 4.1-4.5

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

ΑΜΕΡΙΑΣ (3ος αι. π.Χ.), λεξικογράφος

Ο Αμερίας από τη Μακεδονία είναι λεξικογράφος της αλεξανδρινής εποχής. Καθώς μνημονεύεται ενίοτε μαζί με τον Νεοπτόλεμο από το Πάριο (Ευσταθ. *Παρεκβολαὶ εἰς τὴν Ὀμήρου Ἰλιάδα* 2.733 *ὡς Ἀμερίας καὶ Νεοπτόλεμος οἱ γλωσσογράφοι φασίν*), εικάζεται ότι ανήκει στη γενιά των λεξικογράφων που έζησαν πριν από τον Αρίσταρχο, και άρα μπορεί να τοποθετηθεί στον 3ο αι. π.Χ. Αναφέρεται κατ' επανάληψη από έμμεσες πηγές, κυρίως τον Αθήναιο και τον Ησύχιο. Το κυριότερο έργο του με τον τίτλο *Γλῶσσαι* ήταν μια συλλογή εξαιρετικά σπάνιων λέξεων από διάφορες διαλέκτους, κυρίως από τη μακεδονική. Ο Αθήναιος του αποδίδει και ένα ακόμη έργο με τον τίτλο *ΡΙζοτομικόν* (*Δειπν.* 15.28 *Ἀμερίας ὁ Μακεδὼν ἐν τῷ Ριζοτομικῷ φησιν*). Πρόκειται επίσης για λεξικό που περιελάμβανε ονομασίες φυτῶν τα οποία χρησιμοποιούνταν στην ιατρική, τη μαγειρική και τη μαγεία.

ΠΗΓΕΣ

Αθήναιος (έμμεση παράδοση)

Ησύχιος (έμμεση παράδοση)

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

Valente, S. 2005. Osservazioni sul glossografo Ameria. *Eikasmos* 16:283-291.

ΑΥΤΟΚΡΑΤΟΡΙΚΗ ΕΠΟΧΗ

Από την άνοδο του Αυγούστου (31 π.Χ.)
μέχρι το κλείσιμο της Ακαδημίας από τον Ιουστινιανό (529 μ.Χ.)

ΑΝΤΙΦΑΝΗΣ (τέλη 1ου αι. π.Χ.), επιγραμματοποιός

Στην *Παλατινή Ανθολογία* αναφέρονται περισσότεροι επιγραμματοποιοί με το όνομα *Αντιφάνης* είτε χωρίς κάποιον προσδιορισμό είτε με τον πατριδωνυμικό *Μακεδόνας* (6.88) ή *Μεγαλοπολίτου* (9.258). Το πιθανότερο είναι να υπάρχουν δύο ποιητές, ένας από τη Μακεδονία και ένας από τη Μεγαλόπολη με το ίδιο όνομα. Ο Μακεδόνας έζησε στα χρόνια του Τιβέριου και του Καλιγούλα. Στα επιγράμματα του φαίνεται ισχυρή η επίδραση του Φιλίππου από τη Θεσσαλονίκη, κυρίως στις επιθέσεις κατά των γραμματικών-ποιητών της σχολής του Καλλιμάχου (ΠΑ 11.322): *Γραμματικῶν περίεργα γένη, ρίζωρύχα μούσης/ άλλοτρῆς, ἀτυχεῖς σῆτες ἀκανθοβάται,/ τῶν μεγάλων κηλίδες, ἐπ' Ἡρίνη δὲ κομῶντες,/ πικροὶ καὶ ξηροὶ Καλλιμάχου πρόκυνες,/ ποιητῶν λῶβαι, παισὶ σκότος ἀρχομένοισιν,/ ἔρροιτ', εὐφώνων λαθροδάκναι κόριες.*

ΠΗΓΕΣ

Παλατινή Ανθολογία 6.88· 9.84, 245, 256, (258), 409· 10.100· 11.168, 322, 348

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

Reitzenstein, R. 1894. Antiphanes 17) von Makedonien. *RE* 1:2521.

ΜΑΚΕΔΟΝΙΟΣ ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΕΥΣ Ι (1ος αι. π.Χ.), επιγραμματοποιός και λυρικός ποιητής

Στον Μακεδόνιο από τη Θεσσαλονίκη αποδίδονται τρία επιγράμματα της Παλατινής Ανθολογίας (9.275, 11.27 και 39) και ένας Παιάνας.

ΠΗΓΕΣ

Παλατινή Ανθολογία 9.275, 11.27 και 39
Collectanea Alexandrina Παιάνας

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

Geffcken, J. 1928. Makedonios 1) von Thessalonike. *RE* 27:771.

ΠΑΡΜΕΝΙΩΝ (τέλη 1ου αι. π.Χ.), επιγραματοποιός

Ο Παρμενίων είναι επιγραματοποιός του Στεφάνου του Φιλίππου. Σε τέσσερα επιγράμματα αναφέρεται με το πατριδωνυμικό του Μακεδών (9.43, 69, 114, 342), ενώ σε μια σειρά επιγραμμάτων μνημονεύεται μόνο με το όνομά του χωρίς προσδιορισμό της καταγωγής του. Θιασώτης της σχολής του Καλλιμάχου, υπογραμμίζει τις αρετές της ολογιστιχίας σε ένα προγραμματικό του επίγραμμα (ΠΑ 9.342.1-2): *Φημι πολυστιχίην ἐπιγράμματος οὐ κατὰ Μούσας/ εἶναι*. Έγραψε ερωτικά, επιδεικτικά και σκωπτικά επιγράμματα.

ΠΗΓΕΣ

Παλατινή Ανθολογία 5.33-34· 7.183-184, 239· 9.27, 43, 69, 113-114, 304, 342· 11.4, 65· 16.216, 222

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

Peek, W. 1949. Parmenion 3. *RE* 18:1566.

Skiadas, A.D. 1981. Der Dichter Parmenion von Makedonien. *Archaiognosia* 2:10-24.

ΚΡΑΤΕΡΟΣ ΑΠΟ ΤΗΝ ΑΜΦΙΠΟΛΗ (περ. 80-50 π.Χ.), ραψωδός

Αναφέρεται μόνον ως ραψωδός σε επιγραφή νικητών στα Αμφιάρεια. Η επιγραφή είναι η εξής (IG 7.420.12): *Κράτερος Αντιπάτρου Αμφιπολίτης ραψωδός*. Η νίκη του εγγράφεται στα χρόνια που άρχοντας του Ωρωπού ήταν ο Φιλιστίδης.

ΠΗΓΕΣ

IG 7.420.12

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

ΑΝΤΙΠΑΤΡΟΣ ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΕΥΣ (τέλη 1^{ου} αι. π.Χ.-αρχές 1^{ου} αι. μ.Χ.),
επιγραμματοποιός και διοικητής της Θεσσαλονίκης

Ο Αντίπατρος από τη Θεσσαλονίκη υπήρξε επιγραμματοποιός, ο οποίος άκμασε γύρω στα χρόνια του Χριστού. Νέος βρέθηκε στη Ρώμη υπό την πατρoneία του L. Calpurnius Piso (βλ. το βιογραφικού περιεχομένου επίγραμμα στην ΠΑ 10.25). Πρόκειται για έναν εξαιρετικά παραγωγικό ποιητή: περισσότερα από 80 επιγράμματά του (ίσως 100, κάποια από τα οποία αποδίδονται εσφαλμένα στον Αντίπατρο Σιδώνιο και το αντίστροφο) διασώθηκαν μέσα από την ανθολογία Στέφανος του Φίλιππου Θεσσαλονικέα. Τα επιγράμματά του είναι εκφραστικά, αναθηματικά και επιτύμβια, ενώ οι αναφορές σε ιστορικά πρόσωπα και γεγονότα συμβάλλουν ενίοτε στη χρονολόγησή τους. Τελευταίο επίγραμμα που μπορεί με ασφάλεια να χρονολογηθεί μετά το 12 μ.Χ. είναι το ΠΑ 16.75 για τον βασιλιά Κότυ. Ο Αντίπατρος σκόπιμα υιοθέτησε ένα λιτό και καθημερινό ύφος, ερχόμενος έτσι σε αντίθεση με τις στιλιστικές και λεξιλογικές υπερβολές των Αλεξανδρινών ποιητών.

ΠΗΓΕΣ

Παλατινή Ανθολογία

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

Reitzenstein, R. 1894. Antipatros 23) von Thessalonike. *RE* 1: 2514

Doerrie, H. 1973. Ein Epigramm auf Platons Werke, *Anthologia Palatina* 9,188.
GB 1:89-109.

Plastira, M. P. 1987. A Stylistic Commentary on the Epigrams by Antipater of Thessalonica. Διδ. Διατριβή. Gent.

Giangrande, G. 1987. Five epigrams by Antipater of Thessalonica. *MPhL* 8:99-110.

Argentieri, L. 2003. *Gli epigrammi degli Antipatri*. Bari.

ΦΙΛΙΠΠΟΣ ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΕΥΣ (τέλη 1ου αι. μ.Χ.), επιγραμματοποιός και συντάκτης ανθολογίας

Ο Φίλιππος από τη Θεσσαλονίκη είναι επιγραμματοποιός και γνωστός σαν εκδότης μιας ανθολογίας επιγραμμάτων με τον τίτλο *Στέφανος*. Η καταγωγή του από τη Θεσσαλονίκη πιστοποιείται μόνον από το πατριδωνυμικό που του αποδίδεται, ενώ είναι βέβαιο ότι έζησε στη Ρώμη. Ήταν σύγχρονος του Καλιγούλα, του Κλαύδιου και του Νέρωνα. Έγραψε περισσότερα από 80 επιγράμματα σε ποικίλα μέτρα, κυρίως ρητορικού και επιδεικτικού χαρακτήρα, αλλά και ορισμένα αναθηματικά, σκωπτικά και επιτύμβια. Ένα από τα πλέον συζητημένα του επιγράμματα είναι το ΠΑ 11.321, μία επίθεση στους οπαδούς του καλλιμαχικού ύφους και της λόγιας ποίησης (στ. 1-3 *Γραμματικοὶ Μώμου στυγίου τέκνα, σῆτες ἀκανθῶν, / τελχῖνες βίβλων, Ζηνοδότου σκύλακες, / Καλλιμάχου στρατιῶται...*). Φαίνεται να τον επηρέασε ιδιαίτερα ο Λεωνίδας ο Ταραντίνος τόσο θεματικά όσο και υφολογικά. Το σημαντικότερο όμως έργο του υπήρξε ο *Στέφανος*, μια ανθολογία που συντάχθηκε μετά το 53 μ.Χ. και συμπίπτει με τα χρόνια της βασιλείας του Νέρωνα. Το εισαγωγικό επίγραμμα της ανθολογίας (ΠΑ 4.2) είναι εμπνευσμένο από το αντίστοιχο επίγραμμα που προέταξε ο Μελέαγρος στη δική του ανθολογία (ΠΑ 4.1) και περιλαμβάνει τα ονόματα των επιγραμματοποιών που ανθολόγησε ο Φίλιππος. Η ιδιομορφία του *Στεφάνου* του Φιλίππου είναι ότι τα επιγράμματα ταξινομούνται αλφαβητικά με βάση το αρχικό γράμμα της πρώτης λέξης τους, αλλά στο εσωτερικό κάθε γράμματος η ταξινόμηση γίνεται με βάση την κοινή θεματική των επιγραμμάτων.

ΠΗΓΕΣ

Παλατινή Ανθολογία

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

- Peek, W. 1938. Antipatros 36) von Thessalonike. *RE* 19:2339-2349
Hirsch E., "Zum Kranz des Philippos", *Wiss. Zs. Univ. Halle* 15 (1966) 401-417
Cameron, A. 1980. The Garland of Philip. *GRBS* 21:43-62.
Cameron, A. 1993. *The Greek Anthology from Meleager to Planudes*, σσ. 33-43.
Οξφόρδη.

ΕΠΙΓΟΝΟΣ ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΕΥΣ (άγνωστη χρονολογία),
επιγραμματοποιός

Ο Επίγονος από τη Θεσσαλονίκη ανήκει στους επιγραμματοποιούς του Στεφάνου του Φιλίππου. Το μόνο επίγραμμα που σώζεται με το όνομά του είναι το ΠΑ 9.261, ενώ εσφαλμένα του αποδόθηκε το ΠΑ 9.260 από τον Πλανούδη.

ΠΗΓΕΣ

Παλατινή Ανθολογία 9.261

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

Reitzenstein, R. 1907. Epigonos 6) aus Thessalonike. *RE* 11:69

ΑΔ(Δ)ΑΙΟΣ (άγνωστη χρονολογία), επιγραματοποιός

Ο Αδ(δ)αίος από τη Μακεδονία αναφέρεται ως επιγραματοποιός στην *Παλατινή Ανθολογία*. Τα επιγράμματα που αποδίδονται σε αυτόν ίσως προέρχονται από την Ανθολογία του Φίλιππου του Θεσσαλονικέα που χρονολογείται στον 1ο αι. μ.Χ. Αν το επιτύμβιο επίγραμμα ΠΑ 7.240, στο οποίο καταγράφεται ο θάνατος του Μεγάλου Αλεξάνδρου, ανήκει πράγματι σε αυτόν, τότε αποτελεί μια μαρτυρία για τη χρονολόγησή του στα τέλη του 4ου αι. π.Χ. Ορισμένοι φιλόλογοι τον ταυτίζουν με τον ομώνυμο ρητοροδιδάσκαλο που ήταν σύγχρονος με τον Σενέκα τον Πρεσβύτερο· ενίοτε συγχέεται με έναν άλλο επιγραματοποιό, τον Ανταίο από τη Μυτιλήνη. Τα γνήσια επιγράμματά του είναι κυρίως αναθηματικά και αναφέρονται στη ζωή της υπαίθρου.

ΠΗΓΕΣ

Παλατινή Ανθολογία 6.228, 6.258, 9.300, 9.303, 9.544, 10.20 Αμφισβητούμενα: 7.51, 7.238, 7.240, 7.694

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

Reitzenstein, R. 1894. Adaios 8 aus Makedonien. *RE*.I.1-2:342

ΜΑΚΕΔΟΝΙΟΣ ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΕΥΣ ΙΙ (ο Ὑπατος), (6ος αι. μ.Χ.),
επιγραμματοποιός

Ο Μακεδόνιος από τη Θεσσαλονίκη, ο επονομαζόμενος και Ὑπατος, έζησε στα χρόνια του Ιουστινιανού και ανήκε στην ανθολογία του Αγαθία του Σχολαστικού. Μιμείται τα μοτίβα και τη θεματική των αλεξανδρινών επιγραμματοποιών, ενώ επηρεάστηκε επίσης από τον Φίλιππο τον Θεσσαλονικέα, τον Παλλαδά και τον Λεωνίδα τον Ταραντίνο και από τους συγχρόνους του Βυζαντινούς Παύλο Σιλεντιάριο και Αγαθία Σχολαστικό. Έγραψε αναθηματικά, επιδεικτικά και ερωτικά κυρίως επιγράμματα.

ΠΗΓΕΣ

Παλατινή Ανθολογία 5.227, 229, 231, 233, 235, 238, 240, 243, 245, 247, 271· 6.30, 40, 56, 69, 73, 83, 175· 7.566· 9.625, 645, 648· 10.67, 70· 11.58, 61, 63, 370, 374, 380· 16.51

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

Geffcken, J. 1928. Makedonios 2) Byzantinischer Consul. *RE* 27:771-772.
Marcovich, M. 1983. *Anthologia Palatina* 5.225 (Macedonius). *CPh* 58 (LXXVIII): 328-330.

ΦΑΙΔΡΟΣ ΓΑΪΟΣ ΙΟΥΛΙΟΣ (π. 15 π.Χ – π. 50 μ.Χ.), ελληνορωμαίος μυθογράφος

Ο Φαίδρος είναι ελληνικής καταγωγής συγγραφέας ο οποίος έγραψε μύθους στα λατινικά. Βιογραφικά στοιχεία αντλούμε από το ίδιο το έργο του, αφού, όπως μας πληροφορεί, γεννήθηκε στο Πιέριο όρος της Μακεδονίας, πιθανότατα στην Πύδνα (*Fabulae* 3 Πρόλογος 17 *Ego, quem Pierio mater enixa est iugo...*). Σε παιδική ηλικία βρέθηκε στην Ιταλία σαν σκλάβος και εκεί φαίνεται πως πήγε σχολείο. Οι δεσμοί του με τους ρωμαίους αυτοκράτορες ήταν εξαιρετικά στενοί: ο ίδιος ήταν απελεύθερος του Αυγούστου, ενώ φαίνεται ότι κατηγορήθηκε και καταδικάστηκε για συνωμοσία εναντίον του αυτοκράτορα Τιβερίου, πιθανότατα συκοφαντημένος από τον αρχηγό της αυτοκρατορικής φρουράς, τον L. Aelius Seianus. Έγραψε πέντε βιβλία μύθων σε σενάριους στίχους κατά τα πρότυπα του Αισώπου, όπως ομολογεί ο ίδιος στην αρχή του έργου του (*Fabulae* 1 Πρόλογος 1-2): *Aesopus auctor quam materiam repperit,/ hanc ego polivi versibus senariis*. Σε αυτόν ανήκουν και 30 ακόμη μύθοι που προέρχονται από ένα χαμένο πλέον μεσαιωνικό χειρόγραφο από το οποίο άντλησε ο Ιταλός ουμανιστής του 15ου αι. Niccolò Perotti (εξ ου και η συλλογή ονομάστηκε *Appendix Perottina*). Άλλοι μύθοι του Φαίδρου διασώζονται μέσα από παραφράσεις σε πεζό λόγο, και έτσι το σύνολο των μύθων που μπορούν να του αποδοθούν ξεπερνούν τους 150. Ο σκοπός μιας τέτοιας συλλογής είναι ένας συνδυασμός διδασκαλίας και ψυχαγωγίας, όπως τονίζει ο ίδιος ο Φαίδρος στον Πρόλογο του πρώτου βιβλίου του (*Fabulae* 1 Πρόλογος 3-4 *Duplex libelli dos est: quod risum movet/ et quod prudentis vitam consilio monet*). Στην πραγματικότητα το έργο είναι ηθικολογικό και κάθε ιστορία (συνήθως με πρωταγωνιστές ζώα) συνοδεύεται πάντοτε από ένα δίδαγμα. Γραμμένοι σε λιτό ύφος, οι μύθοι του Φαίδρου, όπως και αυτοί του προκατόχου του Αισώπου, απευθύνονταν στο ευρύ κοινό, και κατά συνέπεια δεν προσέχθηκαν από τους διανοούμενους της εποχής. Αντίθετα ο Φαίδρος έγινε αγαπημένο ανάγνωσμα κατά τον Μεσαίωνα και επηρέασαν τον μυθογράφο LaFontaine.

ΠΗΓΕΣ

Fabulae Aesopiae (σε 5 βιβλία)

Fabularum Appendix

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

Γεωργακοπούλου, Σ. 2002. Ο Φαίδρος ως μεταφραστής: η θεωρία του «*convertere ut poeta*» και το μοντέλο της “κλειστής” μετάφρασης. *ΕΕΘεσσ(Φιλολογίας)* 10:198-220.

- Herrmann, L. 1950. *Phèdre et ses fables*. Leiden.
- Cremona, C. 1980. *Lexicon Phaedrianum*. Hildesheim.
- Widdows P. F., μτφρ. 1992. *The fables of Phaedrus*. Austin.
- Henderson, J. 1999. Phaedrus' «Fables»: the original corpus. *Mnemosyne* 52: 308-329.

ΚΡΙΤΩΝ ΠΙΕΡΙΕΥΣ (2ος αι. μ.Χ.), ιστορικός

Η μοναδική πηγή για τον βίο και το έργο του Κρίτωνα από την Πιερία είναι το άρθρο της Σούδας. Ο Κρίτων έγραψε τοπική ιστοριογραφία· μαρτυρούνται οι τίτλοι *Παλληνιακά*, *Συρακουσῶν κτίσις*, *Περσικά*, *Σικελιακά* και *Συρακουσῶν περιήγησις*. Του αποδίδεται επίσης και ένα ιστορικό σύγγραμμα με τίτλο *Περὶ τῆς ἀρχῆς τῶν Μακεδόνων*. Πρέπει να διαφοροποιηθεί από έναν άλλο ιστορικό που έγραψε ένα έργο με τίτλο *Γετικά*, καθώς και από τον ιστοριογράφο Κρίτωνα τον Νάξιο.

ΠΗΓΕΣ

Σούδα λ. Κρίτων Πιεριώτης

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

Jacoby, F. 1922. Kriton 5). *RE* 22:1934-1935.

ΠΟΛΥΑΙΝΟΣ (2ος αι. μ.Χ.), ρήτορας και στρατιωτικός συγγραφέας

Ο Πολύαινος από τη Μακεδονία υπήρξε ρήτορας και δικηγόρος στη Ρώμη. Άκμασε στα χρόνια των αυτοκρατόρων Μάρκου Αυρηλίου και Λεύκιου Βήρου στη Ρώμη. Το έργο του με τίτλο *Στρατηγήματα* (σε 8 βιβλία) το αφιέρωσε το 162 μ.Χ. σε αυτούς τους δύο αυτοκράτορες ως συμβολή στον πόλεμο κατά των Πάρθων. Το θέμα του συγγράμματός του είναι τα κάθε είδους κατορθώματα, τεχνάσματα και πολεμικές τακτικές θεών, ηρώων και ιστορικών προσώπων. Σε κάθε βιβλίο προτασσόταν αναλυτική εισαγωγή (praefatio). Οι πηγές του Πολύαινου είναι τόσο λογοτεχνικές (κυρίως ο Όμηρος) όσο και ιστορικές (Έφορος, Θουκυδίδης, Ξενοφών, Σουητώνιος). Τα βιβλία 1-3 είναι αφιερωμένα στους ελληνικούς μύθους και την ελληνική πολεμική ιστορία, το 4ο στους Μακεδόνες και τους Διαδόχους, το 5ο στις ελληνικές αποικίες, το 6ο σε διάφορους λαούς, το 7ο στους Μήδους, Πέρσες, Αιγύπτιους, Σκύθες, Θράκες και Κέλτες, και το 8ο στους Ρωμαίους (μεταξύ αυτών αναφέρονται τα κατορθώματα του Καίσαρα και του Αυγούστου) αλλά και σε διάσημες γυναίκες όπως η Σεμίραμις. Το έργο γνώρισε μεγάλη διάδοση στο Βυζάντιο και μεταφράστηκε στα λατινικά το 1549.

ΠΗΓΕΣ

Σούδα λ. Πολύαινος Μακεδών
Στρατηγήματα (σε 8 βιβλία)

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

- Bolling, G.M. 1929. The quotations from Homer in Polyainos 1. Prooem. 4-12. *CPh*:330-334.
- Budé, G., μτφρ. 1936. *Les Stratagèmes de Polyen*. Παρίσι.
- Lammert F. 1952. Polyainos. *RE* 42:1432-1436.
- Buraselis, K. 1993-1994. The Roman world of Polyainos: aspects of a Macedonian career between classical past and provincial present. *Archaiognosia* 8:121-140.
- Hammond, N.G. 1996. Some passages in Polyaeus Strategems concerning Alexander. *GRBS* 37: 23-53.
- Dahm, M. K. 2001-2002. Polyaeus of Macedon and Alexander the Great. *Archaiognosia* 11: 29-46.

ΙΩΑΝΝΗΣ ΣΤΟΒΑΙΟΣ (5ος αι. μ.Χ.), ανθολόγος

Ο Στοβαίος, όπως επικράτησε να ονομάζεται ο Ιωάννης από τους Στόβους της Μακεδονίας, είναι ανθολόγος του 5ου αι. μ.Χ. Συγκρότησε ένα Ανθολόγιο σε 4 βιβλία (ορισμένοι το διακρίνουν σε δύο μέρη, *Ἐκλογαί* και *Ἀνθολόγιον*). Το Ανθολόγιό του, που είχε ηθικό και εκπαιδευτικό χαρακτήρα, το συνέταξε για τον γιο του Σεπτίμιο. Το Ανθολόγιο είναι θεματικό και περιλαμβάνει επιλογές και αποσπάσματα από ολόκληρο το φάσμα της αρχαίας ελληνικής λογοτεχνίας από τον Όμηρο μέχρι τον 4ο αι. μ.Χ., τόσο από την ποίηση όσο και από την ιστοριογραφία, φιλοσοφία και ρητορική. Συγγραφείς όπως ο Ευριπίδης, ο Μένανδρος, ο Πλάτωνας, ο Ξενοφώντας και ο Ισοκράτης αποτελούν συχνά χρησιμοποιούμενες πηγές. Ορισμένες κατηγορίες συγγραφέων χρησιμοποιούνται σπάνια (όπως αυτοί της Δεύτερης Σοφιστικής) ή και καθόλου (Χριστιανοί συγγραφείς). Η απουσία των τελευταίων οδηγεί στο συμπέρασμα πως ο Στοβαίος ανήκε στους εθνικούς. Αξίζει να σημειωθεί ωστόσο ότι ο Στοβαίος κατά κύριο λόγο αντλούσε από δευτερογενείς πηγές, δηλαδή από προηγούμενα ανθολόγια ή συλλογές αποσπασμάτων και όχι απαραίτητα απευθείας από τους αρχαίους συγγραφείς. Οι ευρύτερες θεματικές περιοχές που καλύπτει το Ανθολόγιο είναι: θετικές επιστήμες, ιατρική, μεταφυσική, ηθική, πολιτική και οικιακή οικονομία. Στο εσωτερικό αυτών των θεμάτων τίγονται όλα τα κρίσιμα ζητήματα της ανθρώπινης εμπειρίας και γνώσης, λ.χ. η φύση της δικαιοσύνης, της ανάγκης και της μοίρας, ερωτήματα σχετικά με την ύλη, το σύμπαν και τα άστρα, το ανθρώπινο σώμα και την ψυχή, τις αρετές και τα ελαττώματα των ανθρώπων, την ασθένεια και τον θάνατο. Ο Φώτιος στη *Βιβλιοθήκη* του παρουσιάζει εκτενώς το έργο, τα θέματά του και δίνει έναν κατάλογο των συγγραφέων που ανθολογούνται. Κατά τον Φώτιο το Ανθολόγιο του Στοβαίου είναι ένα πολύτιμο εκπαιδευτικό εργαλείο για όσους ασχολούνται με τον προφορικό ή τον γραπτό λόγο (*Βιβλιοθήκη* 167.115b *Καὶ πρὸς ἄλλα δὲ τοῖς ῥητορεύειν καὶ γράφειν σπουδάζουσιν οὐκ ἄχρηστον τὸ βιβλίον*). Η αξία του έργου του Στοβαίου σήμερα είναι κυρίως φιλολογική, καθώς αποτελεί πηγή για πολλά χαμένα έργα της αρχαιότητας, ενώ ενίοτε συμπληρώνει τη χειρόγραφη παράδοση.

ΠΗΓΕΣ

Σούδα λ. Ἰωάννης, ὁ ἐπονομαζόμενος Στοβεύς

Anthologium (*Ἐκλογαί* και *Ἀνθολόγιον* σε 4 βιβλία)

Ioannis Stobaei Anthologium, recensuit C. Wachsmuth et O. Hense, Curt Wachsmuth, Otto Hense, Berlin 1884-1894

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

- Wachsmuth, K. 1882. *Studien zu den griechischen Florilegien*. Βερολίνο.
- Hense, O. 1916. Ioannes Stobaeus. *RE* 9:2549-2586.
- Luria, S. 1929. Entstellungen des klassischen Textes bei Stobaeus. *RhM*:81-104.
- Piccione, R.M. 1994. Sulle fonti e le metodologie compilative di Stobaeo. *Eikasmos* 5:281-317.
- Piccione, R.M. 1994. Sulle citazioni euripidee in Stobaeo e sulla struttura dell'Anthologion. *RFIC* 122:175-218.
- Piccione, R.M. 2002. Encyclopédisme et «enkyklios paideia»? : à propos de Jean Stobée et de l'«Anthologion». *PhilosAnt* 2:169-197.
- Curnis, M. 2004. «Doxai» e «apophthegmata» platonici nell'«Anthologion» di Giovanni Stobaeo. Στο *Aspetti di letteratura gnomica nel mondo antico* 2, 189-219.
- Hose, M. 2005. Das Gnomologion des Stobaios: eine Landkarte des «paganen» Geistes. *Hermes* 133:93-99.
- Curnis, M. 2008. L'«Antologia» di Giovanni Stobaeo: una biblioteca antica dai manoscritti alle stampe. *Αλεξάνδρεια*.
- Reydams-Schils, G. J., επιμ. 2011. *Thinking through excerpts: studies on Stobaeus*. Turnhout